

סב א ב מיי פיי מהל'
מוק ממון הל' ט והל'
יב סמג עין מ:

מוסף רש"י

היה גדי כפות לו.
לגדיש, ועבד סמוך לו.
לגדיש, ושורף עמו
היב. אגדי ואגדיש לפי
שארן לו דין מיתה בשביל
העבד שהיה לו לזכות
(לעיל בב). חייב על
הגדי, דבעל חיים נמי
אחריו מאו הקמה, ומשום
דקס ליה דבריה מינה
ליכא למפטריה, דאילו
חייב מיתה על העבד
דהואיל ואילו כפות היה
לו לזכות, ופטור עליו
פנימה ומשומון (קטן
א:). עבד כפות לו
וגדי סמוך לו כו'
פטור. אפילו על הגדי
ועל הגדיש, דחייב מיתה
על העבד, דכתיב (שמות
כא) נקם ינקם, וקס ליה
דבריה מינה, ואפילו לא
המרו בו שאינו נהרג, הא
קיל דחייב מיתה שנגח
פטורין, ובגדי לא שני לן
בין כפות לשאינו כפות,
ואידי דנקט בעבד נקט
בגדי (קטן א:). ובגדי
לעיל בב). ואיכא דאמרי
בגדי נמי דוקא נקט סמוך
פטור, דהיה לו לזכות,
והכי קאמר היה עבד
כפות לו או גדי סמוך
לו פטור, ואע"ג דפשיט
בשלי פרק שני (ט), ארו
במנוה, דאם הניח גחלת
עליו ושורף חייב, התם
הוא הניח על גבי שור,
דלא היה לו לשור לטויל,
אלא הכי היה לו לזכות
(קטן א:).

אשור שלא בכונה. על פי עדים לשלם דמים כיון דשורו שלא בכונה אע"פ שאין יכול לזכא בשום ענין לידי כופר וקנס משלם דמים אם כן בלאש נמי משלם דמים אע"פ שאין יכול לזכא בשום ענין לידי כופר ולא דוקא אשו שלא בכונה דכ"ש אשו בכונה דאי בכונה פשיטא ליה ללא משלם דמים היכי דייק מההוא דעבד כפות לו דפטור דלמא היא בכונה ודוקא אליבא דמ"ד אשו משום ממונו פריך דהויא דומיא דשור אלל למ"ד אשו משום חזיו היינו אדם המזיק: וכי

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסחידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא דמשלם כופר על פי עצמו היכא דליכא עדים דמים גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסחידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים מותיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא משלם אילימא מדתנן ^א היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ושורף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ושורף עמו פטור האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא ^ב חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא ^ג תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעיין מבועיא ליה אשו שלא בכונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוא דבכונה כופר כופר שלא בכונה נמי לא משלם דמים אבל אשו דבכונה לא משלם כופר שלא בכונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכונה לא משלם כופר שלא בכונה מיתה דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל ^א אם כופר לרבות כופר שלא בכונה ככופר בכונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל ^ב אם עבד לרבות עבד שלא בכונה כעבד בכונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכונה פטור משלשים שקלים א"ל ^ג גברא אגברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד לרבות עבד שלא בכונה כעבד בכונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין: וכן בבן או בבת: ת"ר ^ד א בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

מיהו בן חורין. דאשכחן זיה כופר ע"פ עצמו: והיכי דמי כגון דאשו סהדי כו'. דהכא דאי משלם כופר דכופרלא כפרה ולא קנסא דליפטור משום הודאת עצמו והיכא דליכא עדים כלל הוא דפטורא מכופר משום גזירת הכתוב דאין השור בסקילה והכא הכי השור בסקילה בהעדאת העדים דאי נמי תם הוה זר סקילה הוא הלכך היכא דליכא עדים כלל דאילו זר כופר משלם דמים. אלל בעד דלא משכחת זיה קנס ע"פ עצמו דאי נמי אתו סהדי ואמרי קטל עבד ולא ידעינן אי תם אי מועד ואמר מריה מועד הוא דפטור מקנס אע"ג דהשור בסקילה ואפילו תם כדאמרינן לקמן כל שחייב מיתה זבן חורין חייב בעבד מיהו מודה בקנס פטור הלכך כי ליכא עדים כלל אפילו דמים לא משלם: אלל לאו דמים. וקתני כל שחייב זבן חורין חייב בעבד וכיון דלמרת זבן חורין ע"פ עצמו משלם דמים אמאי קתני לגבי עבד אינו משלם ע"פ עצמו: הכי קאמר כל שחייב כו'. הכי פירושא דברייתא דקתני כל לאו זבונה מפי עצמו ^א קאי אלל בהעדאת עדים כמתם כל זכי לז"ד והעדאת עדים ליכא מידי דמחייבת זבן חורין דלא מיחייב בעבד והכי קאמר כל שחייב זבן חורין בכונה ע"פ עדים כופר כלומר כל שחייב זבן חורין כופר כגון בכונה וע"פ עדים חייב נמי בעבד בכונה ע"פ עדים קנס שלשים דהא השור בסקילה וכל שחייב זבן חורין דמים והיכי דמי כגון שלא בכונה ע"פ עדים חייב נמי בעבד דמים אלל ע"פ עצמו אע"ג דזבן חורין משלם דמים בעבד פטור כדאמרן הואיל ומינינו חילוק זע"פ עצמו זין כופר זבן חורין לקנס דעבד אלל בעדים שלא בכונה לא אשכחן חומרלא כופר מבקנס דהכא והכלא פטור הלכך לגבי דמים תרויביה כי הדדי מיניה: אי הכי. דשורו שלא בכונה ע"פ עדים דליתיה דמורת כופר משלם דמים כיון שיש דמים למיתה אדם במקום שאין כופר וקנס אשו נמי דליתיה דמורת כופר לשלם דמים שלא בכונה דהא ישנה דמורת נוקין ומיהו בכונה פשיטא לן דפטור דקס ליה דרבה מיניה: היה גדי כפות לו. לגדיש: חייב. אגדי ואגדיש ופטור על העבד

- א) לעיל דף כב: לקמן דף סא: ב) לעיל דף י. ע"ש, א) וסוכה נד. וש"נ, ד) ומענית ד: וש"נ, ס) בס"פ: ב, תורה אור השלם 1. אם כפר ירשת עליו ונתן פדיו נפשו ככל אשר ירשת עליו. שמות כא ל 2. אם עבד יגח השור או אקרה בקפו שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל: שמות כא לב 3. או בן יגח או בת יגח במישפט הזה יעשה לו: שמות כא לא

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה הכי קאמר וכו' מפי עצמו קאמר אלל בהעדאת: ב) ד"ה אלל אש וכו' לא משלם דמים חלה:

דהיה לו לזכות: עבד כפוס לו וגדי סמוך לו. ושורפו עמו פטור. וקסבר רבא האי פטור אעבד וגדי קאמר אעבד משום דאין תשלומין לעבד אלל במקום קנס בשור המועד ואגדי משום דהיה לו לזכות אלל משום דקס ליה דרבה מיניה לא פטר ליה דקסבר אשו משום ממונו ואין כאן חיוב מיתה: האמר ר"ל צ"כ כ"ל [לעיל כב:]: כגון שהלזים בגופו של עבד. דליכא עליה חיוב מיתה ואפילו אגדיש נמי פטר ליה משום דקס ליה דרבה מיניה: זין דבר שאין ראוי לה. ליחכה נירו וסכסכה אכניו: ואילו שהאש משלמת שלא בכונה. דליכא דרבה מיניה דמים: מה שאין כן בצור. דפטור זיה מיתה אדם דכתיב שור [שמות כא] ולא אדם לא קתני: אלל רבא גופיה. הא דאומיב לעיל אשו שלא בכונה לאו דפשיטא ליה דלא משלם ובתיובתא מייתי לה אלל בלשון בעיא אייתי לה והכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור שלא בכונה שאין כופר יש דמים אשו שלא בכונה מאי: אלל אש דכונה לא משלם ^א כופר. חדא דאין כופר בלאש ועוד דקס ליה דרבה מיניה: לרבות כופר שלא בכונה. אע"ג דאין השור בסקילה ופליגא דרבה: לרבות עבד שלא בכונה. לקנס: אם כופר כסיב במקום תשלומים. דסברא דלרבווי אחריני אתא לתשלומין דלגופיה לא אכטריך דהוה ליה למכתב כופר: אם עבד לא כסיב גבי תשלומין. אלל גבי נגיחה אם עבד יגח [ספ] ולגופיה אכטריך לחלק זין עבד לזבן חורין: לחייב על הקטנים. סקילה: והלא דין הוא. ולא כריך קרא: הואיל וחייב. מיתה באדם ההורג את האדם: וחייב. מיתה שור באדם: לא חלקם זין נהרגים קטנים לגדולים. דכתיב [ויקרא נד] כי יכה כל נפש אדם אפילו קטנים במשמע: מה אדם באדם שלא עשה כו'. רוחא קטן כגדול דכתיב [ויקרא נד] ואיש כי יכה איש ולא קטן: חייב זו. על הנהרגין קטנים כגדולים: שור